

hann nú ætlar að taka sèr fyrir hendur, hefir konungsefnið ríkisstjórnina á hendi í nafni konungs.

1867.
14. marz.

Eptir þessu eiga allir hlutadeigendur sèr að hegða.

Gefið í Vorum konunglega aðsetursstað Kaupmannahöfn 14. marzmán. 1867.

13. Konungleg Auglýsing um ríkisstjórnina meðan konungur er í burtu á ferð til Englands. 14. marz.

Vér Kristján hinn Níundi o. s. frv., Gjörum kunnugt: Það Vér sökum veikinda Vorrar ástkæru dóttur, hennar konunglegu tignar prinsessunnar af Wales, tókum Oss í kvöld fyrir hendur ferð til Englands, höfum Vér í dag staðfest lög, sem ríkisþingið hefir fallizt á, um ríkisstjórnina í þessari fjærveru Vorri. Samkvæmt þessu kunngjörum Vér Vorum kæru og trúu þegnum hér með, að Vor ástkæri sonur, hans konunglega tign Kristján Friðrik Vilhjálmur Karl, konungsefni, tekst frá því í kvöld á hendur ríkisstjórnina í Voru nafni.

14. Opið bréf um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýra sýslu í vesturumdæminu á Íslandi. 22. marz.

Til alþingis þess, er haldið var 1865, kom bænarskrá frá 212 búendum í Mýra-sýslu um löggilding kaupsins á Borgarnesi við Brákarpoll í tæðri sýslu. Eptir að alþingi hafði farið með málið á lögskipaðan hátt, sendi það konungi þegnlega bænarskrá um það og bað í henni um;

- 1) að löggilt yrði kaupsin á Borgarnesi við Brákarpoll í Borgarhreppi í Mýra-sýslu; og til vara:
- 2) að öllum búsettum fastakaupmönnum á Íslandi verði leyft að koma þar og verzla með alls konar vörur af skipi.

Bænarskrá þessi er prentuð í „Tíðindum frá alþingi“ 1865, II., 371 — 374 bls.

Konungsfulltrúi hefir í álitsskjali sínu um málið verið því yfir höfuð að tala mótmæltur, að fleiri kaupsin verði löggilt, af því að það verði

1867.

22. marz.

til að dreifa verzluninni, en það sé kaupmönnum til hnekkis og landsmönnum til engra nota. Því til sönnunar hefir hann tekið fram, að einu leytinu, að jafnaðarlega sé ekki verzláð á verzlunarstöðunum nema á sumrin, því allan hinn hluta ársins sé engar nauðsynjavörur þar til, og á allflestum af kaптúnunum þeim, sem löggilt hafa verið um hin síðustu 20 ár, sé alls ekki búid að stofnsetja neina fasta verzlun; að öðru leytinu, að opið bréf 19. maímán. 1854 leyfi fasta-kaupmönnum að sigla upp aðra staði á landinu en hin löggiltu kauptún. Konungsfulltrúi hefir þar að auki skýrskotað til þess, að Mýrasýsla hafi nýlega fengið löggilt kaптún á Straumfirði, sem er nálægt Borgarnesi, og að hvorttveggja sé svo nærri Reykjavík, að tvö kaптún geti ekki staðist þar hvort við hliðina á öðru. Honum finnst því ekki vera nægar ástæður til að mæla fram með, að nýtt kaптún verði löggilt þar sem sókt er um, þó því ekki verði neitað, að Borgarnes sé mjög svo hentugur staður fyrir verzlun við búendur í syðri hluta Mýrasýslu og efri hluta Borgarfjarðarsýslu. Að minnsta kosti ætti að áliti konungsfulltrúa að fresta að löggilda þar kaптún, þangað til að einhver kaupmaður sækir um að mega stofna þar fasta verzlun, því að það er þegar komið meira en nóg af löggiltum kaптúnunum, sem kaupmenn að eins sigla upp.

Aptur á móti hefir amtmáðurinn yfir vesturumdæminu, sem skorað hafði verið á að láta uppi álit sitt um málefni þetta, mælt fram með hinu fyrra niðurlagsatriðinu í bænarskrá alþingis, og hefir hann sagt svo, að úr því að menn verði að kannast við, að Brákarpollur sé betur fallinn til kaптúns en bæði Straumfjörður og Lambhússund — en því til sönnunar hefir hann tekið fram, að öll sumarverzlunin við strendurnar á Faxaflóa milli Reykjavíkur og Búða hafi farið fram hjá hinum síðar nefndu kaптúnunum og lent á Brákarpolli, og að ekki sé nærri því eins hægt fyrir Mýrasýslubúa að komast á Straumfjörð vegna mýranna, sem eru þar í kring, eins og á Brákarpoll — þá megi ekki hliðsjónin af tæðum verzlunarstöðum ráða úrslitum þessa máls. Að amtmannsins hyggju verður það heldur ekki álitid óþarft að koma upp kaптúni á Borgarnesi fyrir það, að leyft er í opnu bréfi 19. maímán. 1854 að verzlá utan kaптúna, því að leyfi það bætir að eins að nokkru leyti úr þörfum héraðsins til að fá fastan verzlunarstað.

Í skýrslu dómsmálastjórnarinnar um málið, þá er það var lagt fyrir konung, segir, að stjórnarráðið hafi óþsinnis útaf samskonar bænarskrám frá alþingi um löggilding nýrra verzlunarstaða á Íslandi, látið það álit sitt í ljósi, að það mundi verða verzluninni til hnekkis, ef veitt væri takmarkalaust leyfi til að koma verzlunarstöðum á fót, og

1867.

22. marz.

að þess vegna yrði í hvert skipti að ihuga, hvort að staður sá, sem rædt er um að löggilda, hafi þá kosti, sem verður að álita sjálfsagða, til þess að þar geti orðið kaupsún að nokkru marki. Eftir því sem skýrt er frá í bænarskrá alþingis og álitsskjali amtmannsins í vestur-umdæminu, má nú að stjórnarráðsins hyggju búast við, að kaupsún geti komið upp á þeim stað, sem hér er verið að ræða um, og því til sönnunar virðist það atvik einnig að vera, að þangað koma nú þegar 5 eða 6 kaupfórir á ári hverju, þó að þau samkvæmt opnu bréfi 19. maímán. 1854 megi að eins kaupa íslenskan varning og selja tilteknar nauðsynjavörur, og nýlja vörur þær, sem innbúarnir hafa keypt á hinum löggildu verzlunarstöðum, til þeirra. Ekki virtist stjórnarráðinu heldur verða lögð nein áherzla á mótbáru þá, sem komið hafði verið með, að nýlega væri búið að löggilda kaupsún í sömu sýslunni, á Straumfirði, því að raunin hefir orðið sú, að hann er ekki eins vel fallinn til að vera verzlunarstaður, og fyrir því má búast við, að ef Borgarnes verður löggilt, þá muni af því leiða, að öll verzlunin dragist þangað.

Samkvæmt þessu lét dómsmálastjórnin í ljósi þá skoðun sína, að ekki væri gildar ástæður til að neita aðaluppástungu alþingis um, að kaupsún yrði löggilt á opt nefndum stað, þar sem allir embættismenn, sem sagt hafa álit sitt um það, hafa mælt með því, nema konungsfulltrúi einn, en að hins vegar gæti ekki verið umtalsmál að fallast á varauppástungu alþingis, með því að það kæmi í bága við grundvallarregluna í verzlunarlögunum 15. aprílmán. 1854 að löggilda kaupsún einasta til þess að sigla það upp eða til lausakaupverzlunar, og það þó að það væri einskorðað svo, að einungis vissir kaupmenn mætti sigla þangað.

Vér Kristján hinn Níundi o. s. frv., Gjörum kunnugt: Samkvæmt þegnlegum tillögum alþingis hefir Oss allra-mildilegast þóknast að löggilda verzlunarstað á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýra sýslu í vesturumdæminu á Íslandi.

Fyrir því skal leyft að byggja sölubúðir og hafa fasta verzlun á þessum stað með þeim skilmálum, er segir í opnu bréfi 28. desembermán. 1836, og mega einnig innlendir og útlendir lausakaupmenn koma þangað til verzlunar, þegar þess er gætt, sem um það efni er ákveðið í nefndu lagabóði og í lögum 15. aprílmán. 1854 3. grein.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér þegnlega að hegða.

Gefið í Vorum konunglega aðsetursstað Kaupmannahöfn 22. dag marzmán. 1867.